

Forf. fot.
To dununger af Svaleklire (*Tringa ochropus*), Jægerspris Nordskov
20. maj 1957.

MINDRE MEDDELELSER

Svalekliren (*Tringa ochropus* L.) ynglende ved Jægerspris.

Gennem de sidste 10 år har flere danske ornithologer haft mistanke om, at Svalekliren inkonstant optrådte som dansk ynglefugl. Flere iagttagelser synes at tyde herpå, selv om det absolutte bevis ikke har foreligget i litteraturen.

Allerede i 1950 talte jeg i Sønderjylland med en jæger, der meddelte mig, at han året i forvejen havde jaget en bekkasinlignende fugl af en solsortrede indeholdende 4 pæreformede æg.

Ganske vist kan Tinksmæden (*Tringa glareola*) i visse egne yngle i drosselfuglenes rede; dette er mig bekendt dog aldrig beskrevet fra Danmark, hvor den altid yngler i græs på jorden. Der er for mig kun ringe tvivl om, at det nævnte ynglefund drejer sig om Svalekliren.

De sidste 4 år har skovrider dr. phil. VAGN HOLSTEIN flere gange iagttaget arten i nordskoven ved Jægerspris opførende sig som ynglefugl.

Skovrideren har ved et par lejligheder omtalt disse iagttagelser og udtalt sin tro på, at der faktisk måtte være tale om ynglefugle, selv om det konkrete bevis – selve yngelen – endnu ikke var ham i hænde.

Først i sommeren 1956 lykkedes det skovrideren at konstatere en sikkert bestemt ungfugl af Svalekliren, som blev jaget op fra en grøft. Enhver tvivl om artens tilstedeværelse som ynglefugl måtte hermed ophøre.

Det var derfor med stor optimisme og fast beslutning om, at foretagendet skulle lykkes, at jeg sammen med prokurist SIGURD BRUHN i begyndelsen af maj 1957 begav mig til Nordskoven for at høre den

af skovrider HOLSTEIN beskrevne smukke og karakteristiske parringsang som Svalekliren lader lyde navnlig hen under aften.

Sangen fik vi desværre ikke at høre.

Ved et lille vandhul i skoven lettede vi en Svaleklire, og den næste time sad begge fuglene i hver sin grantop og skældte os ud til trods for, at vi forholdt os meget stille og i dækning. Pludselig forsvandt fuglene; den ene er sikkert fløjet til reden, måske højt til vejs i en gammel skovduerede, egerrede eller drosselrede. Der fandtes iøvrigt kun meget få drosselreder i nærheden; kun en enkelt rede af Misteldrossel i 1½ meters højde, indeholdende 4 språede æg, blev iagttaget.

Ved gentagne besøg ved det samme vandhul i den næste uge hverken hørtes eller sås nogen Svaleklire.

Først den 20. maj havde jeg heldet med mig, idet det lykkedes stud. art. STIG JÜRGENSEN og mig ved et helt andet vandhul ca. 1 km fra det første at opjage en Svaleklire. Fuglen viste alle tegn på opihidselse og et øjeblik efter kom den anden mage til hjælp. Efter 10 minutters ventetid slog den ene fugl atter ned i kanten af det kun 15 × 15 m store vandhul. Vi lå på lur ca. 40 m fra stedet, og ved en pludselig overrumplingsmanøvre lykkedes det os at opjage fuglen igen på kun 5 m's afstand. Vi nåede lige at se 2 dununger gemme sig i dyndet. De indfangedes let, ringmærkedes og blev fotograferet (se fig.). Ungerne var formentlig ca. 3–4 dage gamle. De voksne fugles adfærd var meget pågående; vi havde rig lejlighed til at betragte fuglene på få meters afstand. Dette svaleklirepar var dog ikke så ivrig i deres beskyttelsestrang over for ungerne som Tinksmeden kan være, idet jeg et par gange har fået denne art til at bestige min udstrakte hånd, nar jeg holdt ungerne derpå. Nærmere end 5 m kunne vi ikke lokke Svaleklirerne til os. Det lykkedes kun at finde disse 2 unger.

Skovrider HOLSTEIN som straks blev adviseret, var så elskværdig senere på dagen at meddele mig, at han havde fundet en tredje unge.

Jægerspris Nordskov, som er en af de smukkeste og for mange fuglearter bedst egnede skove i landet, har nu, foruden alt hvad den hidtil har givet dansk ornitologi gennem dr. HOLSTEINS fremragende rovfuglebiografier – også kunnet opvise en for Danmark ny ynglefugl – den smukke og tiltalende Svaleklire.

Gid denne skov også i kommende tider må bibeholde så meget af sit naturpræg, at den fortsat kan huse nogle Svaleklirepar.

SVEND NORUP

Svaleklire (*Tringa ochropus* L.) ynglende på Bornholm.

Under et besøg på Bornholm i juni 1957 fortalte lærer F. KJØLLER mig, at han havde set en Svaleklire (*Tringa ochropus*) med unger i Ekkodalen. Vi tog derud den 16. juni og så også en Svaleklire, der fløj uroligt omkring på et bestemt sted ved et lille vandløb. Trods ihærdig eftersøgning sås ungerne ikke, men Svaleklirens to farestemmer ved redestedet blev optaget på en transportabel båndoptager.

H. POULSEN

Svaleklire (*Tringa ochropus* L.) ynglende ved Ganløse.

Da jeg den 18. maj 1956 gik i skoven ved Ganløse i Nordsjælland, hørte jeg et noget skarpere skrig end en Solsort. Jeg gik efter lyden, og stor var min forundring, da der sad en Svaleklire (*Tringa ochropus*) på en udgået gren. Medens jeg opholdt mig på stedet skreg den hele tiden. Næste dag kørte jeg derud, og nu var der to fugle; stadig meget ængstelig fløj de hid og did. Nogle dage senere var jeg der ude igen, nu var der kun en fugl som skreg, og dette gentog sig de efterfølgende dage for til sidst helt at forsvinde. Jeg fandt en æggeskal som G. WEHLMANN har bestemt til Svaleklire. (se D.O.F.T. 51, 1957, p. XII), hvilken bestemmelse senere også er kontrolleret af mag. scient. B. LØPPENTHIN.

I år (1957) tænkte jeg, at jeg denne gang måtte være tidligere på færde, og jeg kørte derfor derud den 10. april og videre den 13., 14., 18., 19., 20., 21. og den 28. april samt 1. maj, 9., 11., 12. samt den 18. maj. Den 18. maj hørte og så jeg Svalekliren, men kun een fugl. Den 23. maj og 25. maj var der ingen fugl, og de senere gange jeg har været der, var der heller ikke nogen fugl. Ø. OLAUSSON

Nøddekriger (*Nucifraga caryocatactes* (L.)) ved Arresø.

Den 21. og 22. september 1957 iagttoges med sikkerhed 5 (muligvis flere) Nøddekriger (*Nucifraga caryocatactes*) ved vort sommerhus på Arrenakke, vest for Arresø. Den første lettede fra en hasselbusk på grunden og sås på nært hold. De fløj alle i retningen nord-syd. Racen kunne ikke afgøres. MATH. THOMSEN

En gammel Solsort (*Turdus merula* L.).

Småfuglenes gennemsnitsalder i naturen regnes vistnok til et par år, og så ser man endda bort fra dødeligheden blandt redeunger. Således er det, fordi der i naturen lurder så mange farer på fuglene. Enkelte individer kan dog være heldige, og jeg kan berette om en hun af Solsort (*Turdus merula*), der blev næsten 9 år i det fri.

I oktober 1948 optrådte der pludselig i min have i Klampenborg en hunsolsort, der var let kendelig på, at dens kinder var hvide. Desuden havde den en hvid plet på højre skulder. I årene fremover og til midten af januar 1957 så jeg jævnligt fuglen i min have. Om vinteren plejede den hver dag at indfinde sig på foderpladsen, hvor den fra starten dominerede over alle andre solsorter. Med alderen blev fuglens fjerdragt kendeligt mørkere, men de hvide partier tiltog i omfang efter hver fældning, så dens hoved endte med at være næsten helt hvidt.

Sidste gang jeg så fuglen var i midten af januar 1957, hvilket på nærværende tidspunkt er 9 måneder siden. Den var da i fuld vigeur, livlig og fin i fjerdragten, og jeg formoder, at dens forsvinden skyldes død ved et uheld og ikke af alderdom. Det er usandsynligt, at fuglen er udvandret. Næsten hvert år rugede den i min have, men jeg så kun normalt farvede individer i dens afkom. I sit sjette år optrådte den

pludselig midt om sommeren med helt afrevet hale, og det er sandsynligt, at den har været i kløerne på en fjende. I forsommeren 1956 blev den meget slemt medtaget i kamp med en rivalinde. »Min« fugl vandt, men den var sløj ca. 3 uger efter og fik vistnok ikke ynglet pågældende år.

MOGENS HØJGAARD

Rødrygget Svale (*Hirundo daurica rufula* Temminck) iagttaget på Lolland.

Den 3. juni 1957 kl. 5 morgen kørte jeg (L.H.) fra Krenkerup til Saxkjøbing og umiddelbart efter tilbage. På tilbageturen så jeg på en elektrisk ledning tværs over vejen ved Reersø en mærkeligt farvet svale. Jeg vendte straks og kørte under den endnu en gang, og da jeg fra nord betragtede fuglen i morgensolens skær kunne jeg ikke et øjeblik være i tvivl om, at jeg stod over for en Rødrygget Svale (*Hirundo daurica rufula*). Efter at have betragtet den et øjeblik besluttede jeg at skaffe mig et vidne og kørte derfor til Saxkjøbing, hvor jeg vækkede min ekskursionskammerat, frisørmester SVEND JOHANSEN. Ti minutter efter var vi begge tilbage i Reersø. Svalen havde flyttet sig ca. 30 m og lod sig nu bedst betragte fra øst. Den sad fuldstændig rolig og uanfægtet, mens vi i løbet af 35 minutter avancerede, så vi til sidst stod lige under den, altså kun 4–5 m fra fuglen. I det gode lys kunne enhver detalje ses uden kikkert. Fuglen reagerede ikke engang på klappen i hænderne, og først en kraftig armbevægelse for at slynge en jordklump efter den fik den til at lette. Flugten lignede en landsvales. Mens vi betragtede den rødryggede svale, kom en landsvale ♂ og satte sig ca. 1 m fra den; flere land- og digesvaler fløj omkring stedet.

Til sammenligning har vi ved hånden kun PETERSON, MOUNTFORT og HOLLOM: Europas fåglar. Billedet deri virker farveløst sammenlignet med den fugl vi så. Det sorte på hovedet havde kun ringe udbredelse, var nærmest en pandeplet uden skarp grænse bagtil. Nakken var stærkt rødbrun, og denne farve fortsatte på halsens sider, idet den gradvis gik over i strubens lyst gulgrå. Det øverste af ryggen var blankt sort med skarp grænse mod bagryggens rødbrune farve, som hen mod halen blev lysere og ved den skarpe grænse mod halen helt hvid. Kroppens sider var som på en stærkt farvet landsvale ♂. Håndsvingfjerene havde et brunt anstrøg. Den helt sorte hale var kløftet som hos en Landsvale ♀. Fødderne mørkt kødfarvede.

Om rødrygget svale i Danmark foreligger der kun en lidt problematisk meddelelse: A. G. CAROLDSFELD-KRAUSÉ: Rødrygget svale, ny for Danmark, D.O.F.T. **49**, 1955, p. 50. I BERNT LØPPENTHIN: Rettelser og tilføjelser til Fortegnelse over Danmarks fugle; D.O.F.T. **50**, 1956, p. 234, er arten forsynet med spørgsmålstegn og »Beyis mangler«, ligesom den er placeret i gruppen »Tvivlsomme forekomster fra nyere tid«.

Vi håber med denne meddelelse at fjerne det tvivlsomme.

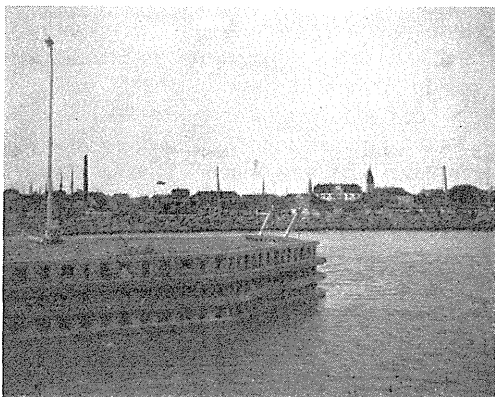
SVEND JOHANSEN. LINDHARD HANSEN

Riden (*Rissa tridactyla* (L.)) på Nordre Rønner.

I året 1956 fandtes Riden (*Rissa tridactyla*) igen ynglende på Nordre Rønner. Imod 3 par året før, fandtes der i 1956 ialt 8 par, som var koncentreret på øen Storestenholm. Ialt fandtes 12 reder bygget af Ride, men kun 8 af dem var beboet af denne art, de resterende 4 reder var derimod overtaget af Hættemåge (*Larus ridibundus* L.).

4 adulte Rider blev fanget og ringmærket. En af disse blev den 9. december samme år tilbagemeldt som skudt ca. 1 mile W. for Helgoland.

FLEMMING GRAND

Ridernes (*Rissa tridactyla*) yngleplads i Skagen Havn 1957.

Riden (*Rissa tridactyla* (L.)) som ynglefugl på Skagen Havn.

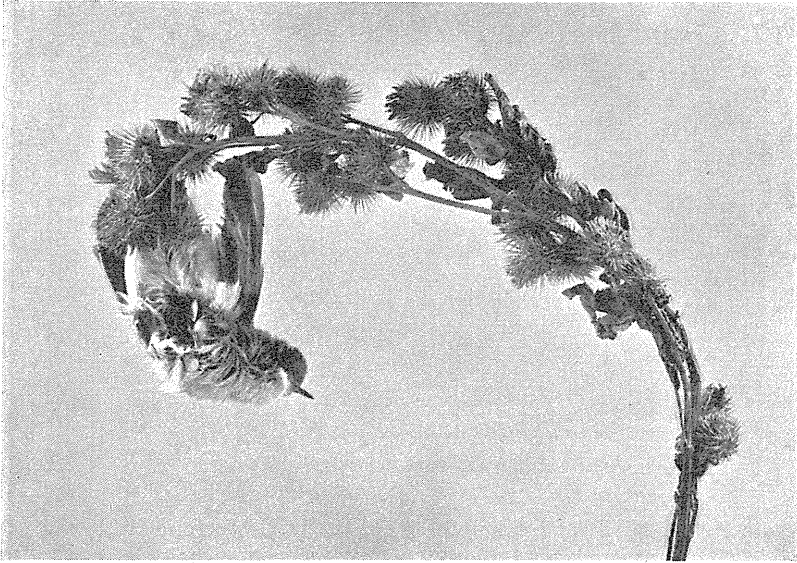
I begyndelsen af maj måned 1957 iagttog jeg, at en flok Rider (*Rissa tridactyla*), ca. et halvt hundrede stykker, viste særlig interesse for en af de nye pierer som forrige sommer blev færdigbygget her på Skagen havn. Ved nærmere eftersyn viste det sig, at Riderne slæbte redematerialer sammen, blæretang o. l. og anbragte det på een af de såkaldte hammere, den midterste af 3 vandretgående bjælker, der er monteret for enden af pieren. Sidst i maj måned var der ialt 11 reder, hvoraf 1 med 3 æg, flere med 1 og 2 æg. Desværre fik de ellers så tillidsfulde fugle ikke fred til at ruge æggene ud, idet både Sølvmågerne samt byens drenge var stærkt interesseret i at fjerne æggene straks de var lagt. Imidlertid vedblev Riderne til langt hen på sommeren at slæbe redematerialer sammen på bjælker, men sikkert forgæves. Jeg har senere observeret en hel del ungfugle her ved havnen, men disse stammer utvivlsomt fra de nærliggende Hirtsholme.

ORLA DANTOFT

Ridernes ekspansion skyldes utvivlsomt, at der i år (1957) for første gang er dukket rotter op på ynglepladsen på Tyvholm. Dette

har forårsaget, at antallet af ynglepar med eet slag er reduceret til halvdelen af det forrige års tal. Der er nu fra Naturfredningsrådet skredet ind med en energisk bekæmpelse af rotterne på Tyvholm.

Red.

Løvsanger (*Phylloscopus trochilus*) fanget af burre.

Løvsanger (*Phylloscopus trochilus* (L.)) fanget af burrer.

Det hænder ikke så sjældent at en lille fugl, som regel fuglekonger eller småsangere, hænger fast i burrer, der filtrer sig ind i deres fjer, hvorved fuglen tilslut omkommer af sult. Et nyt eksempel herpå stammer fra hr. A. SPANGENBERG, Rødby, der til Zoolog. Museum indsendte en ung fugl af Løvsanger (*Phylloscopus trochilus*) indfiltret i en burre. Præparatet vises på medfølgende fotografi, der kan sammenlignes med det, der tidligere er offentliggjort i tidsskriftet (H. W. HANSEN, D.O. F.T. 42, 1948, p. 33).

Red.

Redekasser af cement.

I vinteren 1956/57 har jeg ophængt 40 redekasser i Dejbjerg plantage nord for Skjern. Forskellige forhold ved disse kasser og deres skæbne i ynglesæsonen kan, mener jeg, berettigt til en kort omtale.

Kasserne er ikke af træ, men enten støbt af cement med aftageligt låg (se fig.) eller også fremstillet af drænrør med trælåg. Begge typer er blevet taget i besiddelse, idet de 16 cementkasser dog har været de foretrukne. Alle 16 blev beboet. Af de 17 drænrør, der stod på jorden op mod et træ, blev 8 beboet (diameter 10 cm). Af de reste-

Redekasse af cement.

rende 9 var der 5 med diameter 8 cm, hvilken størrelse fuglene pure nægtede at anvende. Endvidere 2 stærekasser og en halvåben af kork-egebark samt 4 træløberkasser. Der findes på stedet gammelt egekrat og en del højstammede, gamle ege og andre løvtræer.

Ved alle lignende beretninger, hvoraf der gennem årene jo er fremkommet adskillige i D. O. F. T., har Musvitten været dominerende. I Dejbjerg synes Sortmejsen at være lige så talrig, hvad der forsåvidt er naturligt, som det er et udpræget nåleskovsterræn trods egekrattet. Kassernes beboelse fremgår af skemaet.

	Musvit <i>Parus major</i>	Sortmejsen <i>Parus ater</i>	Blåmejsen <i>Parus caeruleus</i>	Stær <i>Sturnus vulgaris</i>
16 cementkasser.....	4	10	3	
17 drænrør	8			
4 træløberkasser.....		2		
2 korkeg (stærestørrelse)..				2
1 korkeg (halvåben)				

Kun i et tilfælde er en kasse blevet benyttet til to kuld, idet en cementkasse brugtes først af Sortmejsen, derefter af Musvit. Et par Blåmejser flyttede efter første kuld og opfostrede det andet kuld i nabokassen. Forholdet stemmer med erfaringer fra Ungarn (D.O.F.T. 6, 1912, p. 156), iflg. hvilke rederne hurtigt befænges med fuglelus og mider. Heri ser man grunden til, at mejserne sædvanligvis ikke ud-ruger deres andet kuld i samme kasse som det første. Fuglene fore-

trækker de rene kasser, og ved systematisk renholdelse kan man formentlig opnå oftere at få fuglene til at ruge to eller tre gange årligt i en kasse.

Nogle af cementkasserne er ophængt på pæle 50–75 cm over jorden. Forudsat der er fred på stedet, kan det anbefales, fordi kontrollen er let, og fordi man undgår problemet med træernes årlige tilvækst og deraf følgende tryk på kasserne.

Cementkasserne har jeg støbt, efter at en blikkenslager har lavet formen. I cementen er blandet lidt brun og grøn farve, så kasserne falder sammen med stammerne. Holdbarheden er formentlig ubegrænset, og hvis de blev produceret efter en større målestok, vil de også kunne fremstilles billigt, måske billigere end trækasserne. I Tyskland laver man eller har i alt fald lavet kasser af brændt ler. Det er blevet gjort gældende, at sådanne kasser ikke burde ophænges i fuld sol af hensyn til temperaturen i reden. Det samme hensyn har jeg taget ved ophængningen i Dejbjerg, og der er da heller ikke noget, der tyder på, at kasserne har været for varme.

Topmejsen (*Parus cristatus*) har jeg ikke fundet rugende i Dejbjerg, men derimod i Brosbøl, hvor den havde 4 æg i naturligt træhul. Den fløj altid af reden, mens de øvrige mejser bliver liggende, når man ser til dem.

J. HEDEGAARD CHRISTENSEN

ANMELDELSER

GUY MOUNTFORT: The Hawfinch. The New Naturalist Monograph 15. (176 pp., 4 dobbelte sorttavler, 32 tekstfigurer.) COLLINS, London 1957. Pris: 18 sh.

Danske ornithologer kender forf. fra »Field guide to the birds of Britain and Europe«, hvoraf eksemplarer af den engelske eller den svenske udgave bogstavelig bliver slidt op før, under og efter vore ekskursioner. Den foreliggende bog om Kærnebideren tilegnes dem, der finder mere glæde i gåden end i dens løsning.

Forf. har studeret sin fugl med begejstring og energi, og han meddeler sin viden i en vel ordnet og godt skrevet rekst. Det første kapitel giver mere almene oplysninger om Kærnebideren, dens udseende og anatomi m. v.; derefter omtales terræner, den søger, flokdannelser, parringsceremonier og den øvrige ynglebiologi, føde, strejf- og trækbevægelser, systematik og udbredelse på og uden for de Britiske Øer. To appendices handler om Kærnebiderens flugt (skrevet af JOHN BARLEE) og dens snyltere; et tredje er en overskuelig, skematisk opstilling, der viser, hvad Kærnebideren lever af på de Britiske Øer året igennem.

Billederne, såvel fotografierne på tavlerne som tekstsidernes tegninger, er fortrinlige. Bogen føjer sig smukt ind i New Naturalist's monografiserie.

LØPP.

DAVID ATTENBOROUGH: Zoo Quest to Guiana. (187 pp., 5 farvetavler, 16 dobbelte sorttavler, 1 kort.) – LUTTERWORTH PRESS, London 1956. Pris: 18 sh.